

tranyesa *vil* (Sumacàrcer, 1962), que no he oït absolutament enlloc fora d'allà. Sembla alguna romanalla mossàrab < *VIDE* 'ara vès!'; hauria de ser mossàrab perquè només allà és possible la *i* d'una *i* breu llatina.

Alguns sentits i fraseologia especial. Per dir 'tenir vista, fruit del sentit de la vista, ser-ne capaç' s'ha dit generalment, com avui, *veure-hi* o *veure-s'hi*. Però això no era la forma corrent de dir-ho a l'E. Mj.; més hi ha: les notícies més antigues que n'he trobat són dels segles XVI i XVII: «PARTS DEL COS: los ulls --- lo qui no-y *veu* sinó de prop: lusciosus, lo qui no-y *veu* sinó de un ull: luscus; mirar de través ---», OPou (*ThPu.*, 246); «no m'hi veig ni m'hi oig», DT0. 1670 (s. v. *veurer*) (amb *oir* o *sentir* es diu avui no *hi sento*, no pas *no m'hi sento*); «jo no *hi veig* gens en assò: jo estic del tot a les fosques en assò», però d'altra banda amb la constr. a la fr. i a la cast.: «qui té la vista que no *veu* gens sinó a la vesprada», Lacav. (s. v. *vista* i *fosca*).

El que es digué generalment a l'E. Mj. és *veure's*, amb *se* i sense *hi*. BMetge va usar una dita proverbial, en què ho diu sempre així: «Tota la nit despenen en plets e qüestions, dient cascuna a son marit: —Ben conec l'amor que m portau: bé és orb qui per garbell *no-s veu*; altra tenits en lo cor més que a mi», *Somni* III, NCL., 116.9; *AlcM* falseja aquesta cita del *Somni* (fi de l'article, Refr. (h)) atribuint-li arbitràriament la forma moderna «no *hi veu*»; o sigui 'es necessita ser molt cec per no *veure-hi* a través dels innombrables forats d'un garbell: jo no sóc cega'. Ja ho havia escrit abans en el *Sermó*: «puis van besar lo tabernacle / jus tanta creu: / bé és orb qui per garbell *no-s veu*; / jo sé què dic!» (NCL. x, 50.5).

Però aquesta mateixa forma ja l'observem en diversos autors dels segles XIII i XIV: «si --- lo catiu aurà los uyls affolats, o serà orb --- e dirà lo venedor que bons uyls e bels ha, e que ben *se veu*, e el comprador açò pot veer e conèixer, e no-u guardará --- lo venedor de re no li'n és tengut», *CostTort.* (Ol., 208). «Cant él fo dedins, lo Rey --- que avie perduda sa vista --- sí's *viu*», Reixac (Q., 193.9); «Dix Jh. Xrist --- en fort juhi só vengut, que aquells que no vehen *se vehen*, e los que vehen tornen cechs», StVicentF (*Quaresma*, 227.88). A això correspon *oir-se* per 'sentir-hi': «s'ou bé» en la Rec. val. de Mestre Joan, de 1466 (BABL VII, 427, més text a *oir*). També, més rarament hi ha algun cas medieval de *veure* sense *hi* ni *se*, a la francesa i cast. (com ja hem vist en Lacav.): «no *veya* dels ulls ---», *Eiximplis* (rec. Ag. II, 176).

Avui en el cat. central es diu *no veure-hi* o *no veure-s'hi*; en el P. Val., si no ho recordo malament no hi posen *hi*, i diuen a la manera medieval *no veure's* (cf. la cita de StVicentF), o *no veure?* A Mall. no sé si hi ha qui ho diu d'aquesta manera, però el que trobem segur és *veure-hi* (cf. l'err. d'*AlcM*, supra): el DFgra. porta: «no *veurèy* gèns o cab gota: no ver gota; no *veurèy* de cab bólla: estar apretado o en suma misèria; no *veurèy* en sos uyls badads; no *veurèy* de feynas; no *veurèy* de sòn». I això és també la construcció de l'Alt Aragó: «una persona *ke i béj de lejšos*» Bielsa (1965). El DAG. recull la frase «ja *i'hi has vist*

per llevar-te? pregunta irònica al qui es lleva tard», sense localitzar-la (donant entenent que era tot al contrari de llevar-se abans de la sortida de sol): no la localitza, però jo diria que és del Princ. (humor molt barceloní i vigatà), i cosa anàloga he oït en aranès (*ja s'i vi-om, eh!*).

No tenir res a *veure* sembla ser l'única construcció que admet el DFA.: «no tenir res a *veure* una cosa amb una altra: ésser completament estranya l'una a l'altra». Molta gent en cat. central, sobretot a Bna., diuen *res que veure* (*řes ka béjra*), cal reconèixer-ho, fins i tot reconec que jo mateix ho havia dit, fins que vaig notar que els millors parlants i en particular Fabra mateix deia *res a veure* i des de llavors (c. 1930) vaig adoptar aquesta variant; és la que coincideix amb el francès («rien à voir» o bé «rien à faire», ço que també es diu algun cop en cat. en aquest sentit) i l'altra va d'acord amb el castellà.

El diccionari Alcover-Moll posa (loc. (r.)) «tenir a *veure* (o *què veure*) amb algú, amb alg. c.: tenir-hi relació, estar-hi lligat», però la 2.ª alternativa em sembla falsa i arbitrària: mai no hi he sentit *ké veure* sinó sempre *kə* o bé *a*. Ara bé l'única cosa que trobo documentada a l'E. Mj. és amb *a*, i per cert a les Illes: «Els Jurats posen que els senyors d'Yvíça no han *res a veure* sobre la sal d'escuma, que els habitants lo'n poden fer a lur guisa», en una crònica eivissenca de 1382 (p. p. I. Macabich, *Feudalismo*, 73); de nou: «hallábanse reunidos en las Salinas, para la partición de los estanques, con los Jurados y numeroso pueblo --- los oficiales de los conseñores --- preguntóles el escribano el motivo de hallarse allí presentes, cuando según los privilegios de la tierra, ninguna intervención les cabía en la operación que se iba a ejecutar: 'no-y havien *res a veure ni a fer*'. Contestóle el Gobernador --- 'no-y eren per conturbar-los la dita partió --- sinó per tenir-los la platja segura' a. 1499 (id. id., p. 54).

Vist que, locució ben exemplificada per Fabra en les seves gramàtiques i en *La Coord. i la Subord.*: sobretot amb cites medievals i amb frases modernes andònimes. Com que és molt útil, serà bo de donar-ne cites segons autors que no escrivien inspirant-se en Fabra ni en cap gramàtic (bo com ell, o tan bo): «Cansant-se d'esperar, *vist* que no venien, ha destacat un mosso de la torre a cavall», B. de Maldà, c. l'a. 1800 (*Coll. B. Vida*, 97). «No la deixava enraonar gaire, perquè no es cansés --- *vist* que si gosava donar una explicació massa llarga, de seguida li venia la tos, i l'una i l'altra suaven d'angúnia», Coromines (*Llàgrimes de St. Llorenç* I, cap. 4, § 5, p. 86).

Ésser *vist*, 'semblar, semblar just' és la construcció corresponent a la llatina *videri* (que comentarem infra sobre *vijares*): «Me recoman a vós, i al vostre car companyó e amic meu En P. F., i a En G. Janer, i a ma dona sia, i a tots los bons amics a qui a vós *seran vits fasedós*» (*vits*=*vists* 'semblarà faedor, semblarà possible'), carta de 1462 (NCL. IX, 128.15). Semblant: «Segons que als procuradors *serà vist* fahedor», doc. confraries, a. 1381 (*CoDoACA* XL, 244). «Com a Curial